

بسمه تعالی

آشنائی با انواع کتاب های مرجع

کتاب مرجع کتابی است که نه برای مطالعه ی سراسر آن بلکه برای پاسخ یابی از بخش و یا بخش هایی از آن به کار می آید.

۱. منابع مرجع از نظر شیوه ارائه ی اطلاعات:

مستقل و وابسته

منابع مرجع مستقل : به صورت مستقیم به سوال های محققین پاسخ می دهند ؛ یعنی حاوی اطلاعات مورد نیاز آن هاست .

منابعی چون واژه نامه ها ، دایرة المعارف ها ، دانشنامه ها جزوه منابع مستقل به شمار می آیند .

منابع مرجع وابسته:

منابعی هستند که تنها آدرس و مشخصات کتاب شناختی نشریات ادواری و سایر منابع غیر کتابی را ارائه می دهند .

منابعی چون فهرست مقالات فارسی ، انواع نمایه ها و کتاب شناسی ها را می توان از این دسته از منابع مرجع دانست.

۲. منابع مرجع از نظر حدود و دامنه اطلاعات

منابع مرجع عمومی و تخصصی

منابع مرجع عمومی:

منابعی هستند که از نظر موضوع دامنه گسترده ای دارند

و شامل اطلاعات در زمینه ها و موضوعات مختلفی هستند مانند فرهنگ فارسی؛

منابع مرجع تخصصی:

حاوی اطلاعات در موضوع معینی هستند مانند فرهنگ علوم قرآنی یا فرهنگ علوم سیاسی .

آشنایی با منابع مرجع هر رشته ی علمی از ضروریات کار تحقیق در آن رشته است زیرا مراجعه به آن منابع مرجع ، نخستین گام در دسترسی به اطلاعات مورد نیاز است .

انواع کتب مرجع

برخی از منابع مرجع غیر کتابی عبارتند از:

۱. واژه نامه ها:

این کتاب ها حاوی مجموعه ای از لغات هستند که تلفظ ، اشتقاق ، معانی و هجابندی هر لغت به تفکیک در آنها ارائه می شود مانند : لغت نامه ی دهخدا

۲. دایرة المعارف ها:

کتاب هایی هستند که درباره ی تمامی معارف بشری ، اطلاعات مستندی را به صورت مقاله ارائه می دهند مانند : دایرة المعارف فارسی.

۳. دانشنامه ها :

کتاب هایی است که دربردارنده ی اطلاعات در بخش خاصی از دانش بشری می باشد. مانند : دانشنامه امام علی (ع)

۴. کتاب شناسی ها:

مجموعه ای از فهرست مشخصات مربوط به کتاب ها ، نشریات ، گزارش های مختلف ، پایان نامه ها و موارد دیگر هستند

که نوعی ارتباط و همسانی در بین آنها مشاهده می شود.

۵. نمایه ها:

نشریاتی هستند که فهرستی از موضوعات ، واژه های مهم و اسامی افراد یا اعلام و دیگر مطالب کتب، روزنامه ها ، مجلات و منابع غیر کتابی در آن گنجانده شده است .

۶. فرهنگ های شرح حال:

کتابهایی است که حاوی اطلاعات فشرده ای از زندگی افراد و شخصیت های برجسته در زمینه های گوناگون می باشد مانند : مشاهیر جهان

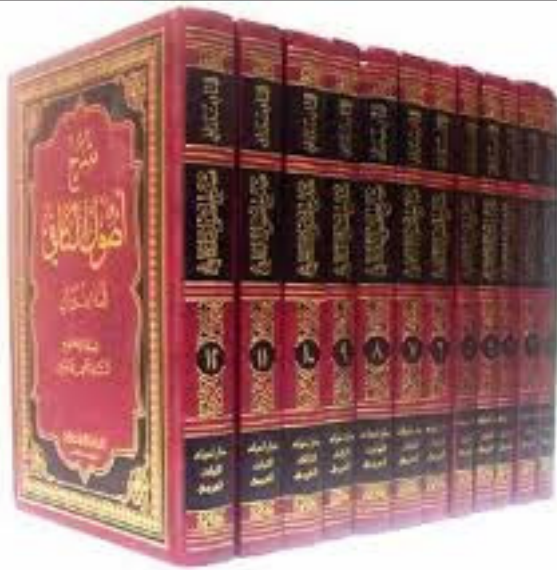
۷. سال نامه ها

نشریاتی است که به طور سالانه ، آخرین و جدیدترین اطلاعات را ارائه می دهند مانند : کیهان سال. مرجع غیر کتابی نیز در کتابخانه ها وجود دارد که از آن جمله می توان به نرم افزارها ، میکروفیلم ها و مانند آن اشاره کرد.

مهمترین ویژگی های کتب و منابع مرجع

*این منابع چون تا آخر خوانده نمی شوند، *امانت داده نمی شوند و استفاده از آنها فقط در بخش مرجع امکان پذیر می باشد. (مانند واژه نامه ها، دانشنامه ها، سرگذشتنامه ها و...)

*اطلاعات آن ، کوتاه و مختصر است و تنها نکات اساسی و مهم در آن قید شده است .

مدرسه علمیه الزهراء (س) گرگان

بهار ۹۸

تیراژ/۳۰

کتابشناسی ها :

الذریعه الی تصانیف الشیعه * کشف الظنون * الفهرست ابن ندیم * فهرست کتاب های چاپی فارسی

منابع مرجع الکترونیکی :
ویکی شیعه * دانشنامه اسلامی

فرهنگ واژه نامه های فارسی معاصر:
فرهنگ معین ، لغتنامه دهخدا، فرهنگ عمید، فرهنگ سخن، فرهنگ معاصر فارسی، فرهنگ زبان آموز فارسی، فرهنگ پارسی سره، فرهنگ موضوعی فارسی

منابع :

[/https://fa.wikipedia.org/wiki](https://fa.wikipedia.org/wiki)
<http://www.iranpajohesh.com>
<http://wiki.ahlolbait.ir>
<http://library.sharif.ir/marja>

*در استفاده از این منابع ، جدیدترین آنها همیشه باید مورد نظر باشد.

*روش تنظیم آنها ممکن است الفبایی ، موضوعی یا به ترتیب تاریخ باشد.

*اصولا کمیاب و با شمارگان اندک چاپ و انتشار می یابند.
برای نمونه در جدول زیر تعدادی از کتابهای مرجع فهرست گردیده است :

دائرة المعارف ها :

دانشنامه جهان اسلام * دائرة المعارف بزرگ اسلامی * دائرة المعارف قرآن کریم *
دانشنامه فرهنگ فاطمی * دانشنامه امام حسین علیه السلام * دانشنامه امیرالمومنین علیه السلام * دانشنامه قرآن و حدیث * دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی * دایره المعارف فارسی (مصاحب)

فرهنگ های تخصصی :

فرهنگ قرآن * فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام * فرهنگ عاشورا * قاموس قرآن * نثر طوبی * سفینه البحار

واژه نامه ها :

المنجد * تاج العروس * جمهره اللغة * قاموس المحيط * لسان العرب * مجمع البحرين * مفردات قرآن راغب * معجم مقاییس اللغة *

سرگذشت نامه ها :

ریحانة الادب * روضات الجنات * طبقات اعلام الشیعه * اعیان الشیعه * مجالس المؤمنین * گلشن ابرار * ستارگان حرم * اثر آفرینان